

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

18 päivänä lokakuuta 2012*

Sosiaalipolitiikka — Direktiivi 1999/70/EY — Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemä määräaikaista työtä koskeva puitesopimus — 4 lauseke — Julkisen sektorin määräaikaiset työsopimukset — Kansallinen kilpailuviranomainen — Vakinaistamismenettely — Määräaikaisissa palvelussuhteissa olleiden työntekijöiden ottaminen vakinaiseen virkasuhteeseen avointa kilpailua järjestämättä — Virkaiän määrittäminen — Määräaikaisten työsopimusten nojalla suoritettujen palvelusajan sivuuttaminen kokonaan — Syrjintäkiellon periaate

Yhdistetyissä asioissa C-302/11–C-305/11,

joissa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka Consiglio di Stato (Italia) on esittänyt 29.4.2011 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 17.6.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Rosanna Valenza (C-302/11 ja C-304/11),

Maria Laura Altavista (C-303/11),

Laura Marsella,

Simonetta Schettini ja

Sabrina Tomassini (C-305/11)

vastaan

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomarit U. Løhmus, joka hoitaa kuudennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, A. Arabadjiev ja C. G. Fernlund (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Impellizzeri,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 7.6.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

- Rosanna Valenza ja Maria Laura Altavista, edustajanaan avvocato G. Pafundi,
 - Laura Marsella, Simonetta Schettini ja Sabrina Tomassini, edustajinaan avvocato G. Arrigo ja avvocato G. Patrizi,
 - Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato s. Varone,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään M. van Beek ja C. Cattabriga,
- päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,
- on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat 18.3.1999 tehdyn määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen (jäljempänä puitesopimus), joka on Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY (EYVL L 175, s. 43) liitteenä, 4 ja 5 lausekkeen tulkintaa.
- 2 Pyynnöt on esitetty asioissa, joissa asianosaisina on yhtäältä Rosanna Valenza, Maria Laura Altavista, Laura Marsella, Simonetta Schettini ja Sabrina Tomassini sekä toisaalta Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato ja joissa on kyse siitä, että kyseinen viranomainen ei ole, ottaessaan kyseiset henkilöt toistaiseksi voimassa olevaan vakinaiseen virkasuhteeseen työsuhteen vakinaistamiseen tähtäävässä erityismenettelyssä, suostunut heidän virkaikänsä määrittäessään ottamaan huomioon palvelusaikaa, jonka he ovat suorittaneet määräaikaisten työsopimusten nojalla tätä ennen samassa julkishallinnon yksikössä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

- 3 EY 139 artiklan 2 kohtaan perustuvan direktiivin 1990/70 johdanto-osan 14 perustelukappaleen mukaan puitesopimuksen allekirjoittaneet osapuolet ovat tällä sopimuksella halunneet takaamalla syrjintäkiellon periaatteen soveltamisen parantaa määräaikaisen työn laatua ja laatia puitteet peräkkäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden väärinkäytön ehkäisemiseksi.
- 4 Direktiivin 1999/70 1 artiklan mukaan sen tarkoituksena on ”panna täytäntöön toimialaltaan yleisten työmarkkinakeskusjärjestöjen (EAY, UNICE ja CEEP) välillä – – tehty, liitteenä oleva määräaikaista työtä koskeva puitesopimus”.
- 5 Direktiivin 2 artiklan ensimmäisessä ja kolmannessa kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 10 päivänä heinäkuuta 2001 tai varmistettava, että työmarkkinaosapuolet ovat kyseiseen päivään mennessä ottaneet käyttöön tarvittavat toimenpiteet sopimusteitse, jolloin jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, joiden avulla ne voivat jatkuvasti taata tässä direktiivissä säädettyjen tulosten saavuttamisen. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle välittömästi.

--

Ensimmäisessä [kohdassa] tarkoitetuissa jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.”

6 Direktiivi 1999/70 tuli sen 3 artiklan mukaisesti voimaan 10.7.1999 eli päivänä, jona se julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

7 Puitesopimuksen 1 lausekkeessa määrätään, että sen tarkoituksena on

- a) parantaa määräaikaisen työn laatua varmistamalla syrjimättömyyden periaatteen soveltaminen;
- b) laatia puitteet sellaisten väärinkäytösten ehkäisemiseksi, jotka johtuvat perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden käytöstä”.

8 Puitesopimuksen 2 lausekkeen 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tätä sopimusta sovelletaan määräaikaisiin työntekijöihin, joilla on työsopimus tai työsuhde, sellaisena kuin se on määritelty jäsenvaltion lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai käytännössä.”

9 Puitesopimuksen 3 lausekkeessa määrätään seuraavaa:

”[Tässä sopimuksessa]

1. – – ’määräaikaisella työntekijällä’ tarkoitetaan henkilöä, jolla on suoraan työnantajan ja työntekijän välillä tehty työsopimus tai solmittu työsuhde, jonka päätyminen määräytyy perustelluin syin, esimerkiksi tietyn päivämäärän umpeutumisen, tietyn tehtävän loppuun saattamisen tai tietyn tapahtuman ilmaantumisen perusteella.
2. – – ’vastaavalla vakituisella työntekijällä’ tarkoitetaan työntekijää, jolla on toistaiseksi voimassa oleva työsopimus tai työsuhde ja joka työskentelee samassa työpaikassa ja samassa tai samanlaisessa työssä tai tehtävässä, ottaen huomioon pätevyys ja ammattitaito. Milloin samassa työpaikassa ei ole vastaavaa vakituista työntekijää, vertailu on tehtävä suhteessa sovellettavaan työehtosopimukseen, tai jos sellaista ei ole, vertailu tehdään kansallisen lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytännön mukaisesti.”

10 Puitesopimuksen 4 lausekkeessa, jonka otsikko on ”Syrjimättömyyden periaate,” määrätään seuraavaa:

”1. Määräaikaisiin työntekijöihin ei saa soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin vakituisiin työntekijöihin pelkästään siksi, että [he työskentelevät määräaikaisesti], ellei siihen ole asiallisia syitä

– –

4. Erityisiin työehtoihin liittyvien palvelusaikaa koskevien vaatimusten on oltava määräaikaisille samat kuin vakituisille työntekijöille, ellei eripituisen palvelusajan vaatimiselle ole asiallisia syitä.”

- 11 Määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen 5 lausekkeen otsikkona on ”Väärinkäytöksiä ehkäisevät toimenpiteet”, ja siinä määrätään seuraavaa:
- ”1. Perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden väärinkäyt[ö]n estämiseksi jäsenvaltio[iden] kuultuaan työmarkkinaosapuolia kansallisen lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytännön mukaan ja/tai työmarkkinaosapuolten on otettava käyttöön erityisten alojen ja/tai työntekijäryhmien tarpeiden mukaan yksi tai useita seuraavista toimenpiteistä, jos käytettävissä ei ole vastaavia oikeudellisia toimenpiteitä väärinkäytösten estämiseksi:
- a) perustellut syyt tällaisen työsopimuksen tai työsuhteen uudistamista varten;
 - b) perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden enimmäiskokonaiskesto;
 - c) tällaisten työsopimusten tai työsuhteiden uudistamisten lukumäärä.
2. Jäsenvaltiot kuultuaan työmarkkinaosapuolia ja/tai työmarkkinaosapuolet määrittävät tarvittaessa, millä edellytyksillä määräaikaista työsopimuksia tai työsuhteita
- a) pidetään perättäis[i]nä;
 - b) pidetään toistaiseksi voimassa olevina työsopimuksina tai työsuhteina.”

Kansallinen säännöstö

- 12 Italian tasavallan perustuslain 3 artiklassa ilmaistaan yhdenvertaisen kohtelun periaate.
- 13 Perustuslain 97 §:ssä säädetään seuraavaa:
- ”Julkishallinnon toimet täytetään kilpailumenettelyä noudattamalla, lukuun ottamatta tilanteita, joista on erikseen lailla säädetty”.
- 14 Valtion vuotuisen ja monivuotisen talousarvion laatimiseen liittyvistä säännöksistä (varainhoitolaki vuodelle 2007) 27.12.2006 annetun lain nro 296 (legge n. 296 disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2007); GURI nro 299, Supplemento ordinario, 27.12.2006; jäljempänä laki nro 296/2006) 1 §:n 519 momentissa säädetään seuraavaa:
- ”Vuonna 2007 20 prosenttia 513 momentissa tarkoitetuista varoista käytetään sellaisten muiden kuin johtotehtävissä toimivien työntekijöiden vakinaistamiseen asianomaisten hakemuksesta, jotka ovat olleet vähintään kolme vuotta määräaikaissa, ei välttämättä yhtäjaksoisessa palvelussuhteessa tai joiden osalta tämä vaatimus täyttyy ennen 29.9.2006 tehtyjen sopimusten perusteella tai jotka ovat lain voimaantulopäivää edeltäneiden viiden vuoden aikana olleet vähintään kolmen vuoden ajan, ei välttämättä yhtäjaksoisessa palvelussuhteessa ja jotka ovat tätä hakeneet, edellyttäen, että asianomainen on otettu palvelukseen kilpailunluonteisella tai muulla laissa säädetyllä valintamenettelyllä. Eri tavoin palvelukseen määräaikaaisesti otetun henkilöstön vakinaistamiseksi järjestetään valintakokeita – –.”
- 15 Niiden tietojen mukaan, jotka Italian hallitus on toimittanut unionin tuomioistuimelle, kyseessä olevan laissa säädetyn menettelyn päätteeksi annettavalla hallintotoimella suoritettu vakinaistaminen antaa menettelyn kohteena olevalle henkilölle virkamiesaseman, joka erottaa hänet näin yksityisoikeudellisen sopimuksen perusteella ”julkishallinnon palveluksessa olevista työsuhteisista toimihenkilöistä”.

- 16 Taloudellista kehitystä, julkisen talouden yksinkertaistamista, kilpailukykyä ja vakauttamista sekä verotuksen tasaamista koskevista kiireellisistä säännöksistä 25.6.2008 annetun asetuksen nro 112 (decreto-legge n. 112 recante disposizioni urgenti per lo sviluppo economico, la semplificazione, la competitività, la stabilizzazione della finanza pubblica e la perequazione tributaria; GURI nro 147, Supplemento ordinario, 25.6.2008) 75 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”[Erillisvirastoissa] sen henkilöstön palkkaus, johon voidaan soveltaa lain [nro 296/2006] 1 §:n 519 momentissa tarkoitettua menettelyä, vahvistetaan alkupalkkaa vastaavalle tasolle ottamatta huomioon määräaikaista tai jatkokoulutus sopimusten nojalla suoritettua palvelusaikaa, lisäkustannuksista mutta kuitenkin myöntämällä henkilökohtainen lisä, joka poistuu vähitellen palkkauksen muutosten mukana ja jonka määrää ei voida myöhemmin tarkistaa ja joka vastaa saadun palkan ja vakinaiseen henkilöstöön siirryttäessä maksettavan alkupalkan välistä erotusta.”

- 17 Julkishallinnon työn organisointia koskevista yleisistä säännöistä 30.3.2001 annetun asetuksen nro 165 (decreto-legislativo n. 165 norme generali sull’ordinamento del lavoro alle dipendenze delle amministrazioni pubbliche; GURI nro 106, Supplemento ordinario, 9.5.2001) 36 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Julkishallinto ottaa palvelukseensa tavanomaisen toimintansa henkilöstötarpeita varten toistaiseksi voimassa olevilla työsopimuksilla vain 35 §:n mukaisen palvelukseenottomenettelyn mukaisesti.

2. Vastataksaan tilapäisiin ja poikkeuksellisiin henkilöstötarpeisiin julkishallinnon yksiköt voivat käyttää siviililain ja yrityksen työsuhteista annetuissa laeissa säädettyjä joustavia henkilöstön palvelukseen ottamisen sopimusmuotoja voimassa olevien palvelukseenottomenettelyjen mukaisesti. Ellei julkishallinnon toimivallasta määrittää organisaationsa tarpeet voimassa olevien lain säännösten mukaisesti muuta johdu, kansallisilla työehtosopimuksilla säännellään määräaikaista työsopimuksia – –

– –

5. Siitä, että julkishallinto rikkoo työntekijöiden palvelukseen ottamista tai työsuhteita koskevia pakottavia säännöksiä, ei voi missään tapauksessa seurata toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen syntyminen kyseiseen julkishallintoon, sanotun rajoittamatta siitä mahdollisesti aiheutuva vahingonkorvausvastuuta ja seuraamuksia. Kyseisellä työntekijällä on oikeus korvaukseen vahingosta, joka aiheutuu siitä, että työsuoritus on tehty pakottavien säännösten vastaisesti. Julkishallinnolla on velvollisuus periä tällä perusteella suoritettujen summien rikkomisesta vastuussa olevalta johdolta, mikäli rikkomisessa on ollut kyseessä tahallisuus tai törkeä tuottamus – –

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 18 Pääasian valittajat vaativat 27.1.2007 palvelussuhteidensa vakainaistamista lain nro 296/2006 nojalla. He olivat kaikki AGCM:n palveluksessa perättäisten määräaikaisten työsopimusten nojalla, ja tämä sama viranomainen otti heidät toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen liittäen heidät samalla vakinaiseen virkahenkilöstöön 17.5.2007 alkaen.
- 19 AGCM sijoitti 17.7.2008 tekemällään päätöksellä pääasian valittajat taannehtivin vaikutuksin 17.5.2007 alkaen sen palkkaluokan lähtötasolle, jossa he olivat olleet viimeistä määräaikaista sopimusta tehtäessä, ottamatta huomioon määräaikaisten sopimusten nojalla kertynyttä palvelusaikaa ja myönsi heille henkilökohtaisen lisän, joka oli sen palkan, jota he saivat 17.5.2007, ja vakainaistamisen perusteella heille maksettavan palkan välisen erotuksen suuruinen.

- 20 Tribunale amministrativo regionale Lazio – Roma hylkäsi pääasian valittajien tästä päätöksestä nostaman kanteen muun muassa sillä perusteella, että vakinaistamismenettely ei oikeuta ottamaan huomioon määräaikaisessa palvelussuhteessa kertynyttä palvelusaikaa, vaikka sillä voidaankin poiketa kilpailumenettelyä koskevasta pääsäännöstä.
- 21 Pääasian valittajat ovat valittaneet päätöksestä Consiglio di Statoon. He väittävät, että puitesopimuksen 4 lauseketta on rikottu sillä, että lailla nro 296/2006 käyttöön otetulla vakinaistamisjärjestelyllä nollataan määräaikaisessa palvelussuhteessa kertynyt palvelusaika, vaikka samojen työtehtävien suorittamista jatketaan, ja että perättäisiä määräaikaisia työsopimuksia on käytetty väärin.
- 22 Consiglio di Stato tuo esiin sen, että pääasiassa kyseessä olevilla kansallisilla säännöksillä on sallittu epävarmoissa työsuhteissa työskentelevien palvelukseen ottaminen suoraan kilpailumenettelyä toimittamatta ja näin poikkeaminen tästä julkishallinnon palvelukseen pääsyä koskevasta pääsäännöstä mutta siten, että tällaiset henkilöt otetaan vakinaiseen henkilöstöön palkkaluokan lähtötasolle määräaikaisessa työssä kertynyttä palvelusaikaa säilyttämättä.
- 23 Consiglio di Statoon mukaan kansallisen lainsäätäjän tarkoituksena ei ole ollut kyseisellä lainsäädännöllä laillistaa lainvastaisia määräaikaisia työsuhteita muuttamalla määräaikaisia työsopimuksia toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi puitesopimuksen 5 lausekkeen vastaisesti väärinkäytettyjen määräaikaisten työsopimusten vuoksi. Tämä on Consiglio di Statoon mukaan sitä vastoin katsonut, että määräaikaisessa työssä kertynyt palvelusaika on peruste, joka oikeuttaa toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen perustamiseen siitä pääsäännöstä poiketen, jonka mukaan pääsy julkishallinnon vakinaiseen henkilöstöön edellyttää avoimen kilpailun läpäisemistä. Consiglio di Statoon mukaan palvelusajan nollaamisen oikeuttaa tällaisessa tilanteessa tarve välttää niihin työntekijöihin kohdistuva käännteinen syrjintä, jotka ovat jo vakinaisissa viroissa ja jotka on otettu palvelukseen toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen avoimella kilpailulla. Jos vakinaistamisesta hyötynneet säilyttäisivät virkaikänsä, he nimittäin ohittaisivat palkkauksessa edellä mainituista työntekijöistä ne, jotka ovat virkaiältään nuorempia.
- 24 Consiglio di Stato viittaa lisäksi siihen, että julkisella sektorilla on voimassa kielto muuttaa määräaikainen työsopimus toistaiseksi voimassa olevaksi. Se esittää, että unionin tuomioistuin on asiassa C-3/10, Affatato, 1.10.2010 antamassaan määräyksessä myöntänyt mainitun kiellon lainmukaisuuden.
- 25 Lopuksi Consiglio di Stato tuo vielä esiin sen, että asiassa nro 1138 23.2.2011 antamassaan tuomiossa se oli myös torjunut väitteen siitä, että pääasioissa kyseessä oleva lainsäädäntö olisi puitesopimuksen vastainen siksi, että puitesopimuksessa kielletään määräaikaisen työntekijän epäsuotuisa kohtelu suhteessa vakinaiseen työntekijään ainoastaan määräaikaisen työsuhteen ajan. Siinä ei sitä vastoin estettäisi päättämästä määräaikaista työsopimusta vahvistettuna määräpäivänä ja perustamasta tämän jälkeen uutta toistaiseksi voimassa olevaa työsuhdetta ottamatta huomioon tätä ennen kertynyttä palvelusaikaa juuri siitä syystä, että kyse on uudesta työsuhteesta. Puitesopimusta ei sen mukaan siis voida soveltaa. Lisäksi määräaikaisen työntekijän syrjinnän kielto ei voi ulottua käännteiseen syrjintään asti vakinaisen työntekijän vahingoksi. Näin ollen on Consiglio di Statoon mukaan katsottava, että erilaisten kriteerien soveltaminen määräaikaisiin työntekijöihin ja vakinaisiin työntekijöihin on perusteltua puitesopimuksen 4 lausekkeen 4 kohdassa tarkoitetuista asiallisista syistä.
- 26 Consiglio di Stato tuo kuitenkin esiin sen, että Tribunale del lavoro di Torino on asiassa nro 4148 9.11.2009 antamassaan tuomiossa katsonut, että puitesopimuksen 4 lausekkeen 4 kohdassa edellytetään kertyneen virkaiän pysyttämistä, kun kyse on määräaikaisen työsuhteen muuntamisesta toistaiseksi voimassa olevaksi. Tämä johtaisi Consiglio di Statoon mukaan mainitun määräyksen erilaisiin tulkintoihin, vaikka mainitussa tuomiossa olikin kyse erilaisesta tilanteesta kuin käsiteltävissä asioissa. Tästä syystä se katsoo, ettei kyseessä olevan kansallisen säännöksen yhteensopivuudesta unionin oikeuden kanssa voida olla varmoja.

27 Consiglio di Stato on tämän johdosta päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Ovatko epävarmoissa työsuhteissa olevien henkilöiden aseman vakinaistamiseen tähtäävät kansalliset säännökset (lain nro 296/2006 1 §:n 519 momentti), jotka ovat mahdollistaneet määräaikaiseen palvelussuhteeseen jo otettujen työntekijöiden ottamisen suoraan toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen avoimen kilpailun järjestämistä koskevasta pääsäännöstä poiketen mutta joilla nollataan määräaikaisessa työssä kertynyt palvelusaika, ristiriidassa [puitesopimuksen] 4 lausekkeen 4 [kohdan] kanssa, jonka mukaan ’erityisiin työehtoihin liittyvien palvelusaikaa koskevien vaatimusten on oltava määräaikaisille samat kuin vakituisille työntekijöille, ellei eripituisen palvelusajan vaatimiselle ole asiallisia syitä’, luettuna yhdessä [puitesopimuksen] 5 lausekkeen kanssa, jota on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tulkittu siten, että Italian lainsäädäntö, jolla kielletään julkisen sektorin palvelussuhteissa määräaikaisen työsopimuksen muuntaminen toistaiseksi voimassa olevaksi työsopimukseksi, on lainmukainen, vai onko kansallisen lainsäätäjän säätämä palvelusajan menettäminen poikkeus, joka voidaan oikeuttaa ’asiallisilla syillä’, jotka perustuvat siihen, että on tarpeen välttää se, että epävarmoissa työsuhteissa olevia työntekijöitä otetaan vakinaiseen henkilöstöön vakituisissa palvelussuhteissa jo olevien työntekijöiden vahingoksi, mistä olisi kyse, jos epävarmoissa työsuhteissa olleet säilyttäisivät heille kertyneen palvelusajan?

2) Ovatko kansalliset säännökset, joissa säädetään määräaikaisen sopimuksen päättymisestä ja uuden, aikaisemmasta erillisen toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen käyttöönotosta ilman aikaisemman palvelusajan säilymistä siitä huolimatta, että palvelusaikaa on määräaikaisen palvelussuhteen aikana kertynyt (lain nro 296/2006 1 §:n 519 momentti), ristiriidassa [puitesopimuksen] 4 lausekkeen 4 [kohdan] kanssa, jonka mukaan ’erityisiin työehtoihin liittyvien palvelusaikaa koskevien vaatimusten on oltava määräaikaisille samat kuin vakituisille työntekijöille, ellei eripituisen palvelusajan vaatimiselle ole asiallisia syitä’, luettuna yhdessä [puitesopimuksen] 5 lausekkeen kanssa, jota on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tulkittu siten, että Italian lainsäädäntö, jolla kielletään julkisen sektorin palvelussuhteissa määräaikaisen työsopimuksen muuntaminen toistaiseksi voimassa olevaksi työsopimukseksi, on lainmukainen?”

28 Unionin tuomioistuimen presidentin 20.7.2011 antamalla määräyksellä asiat C-302/11–C-305/11 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymykset

29 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksillä, jotka on käsiteltävä yhdessä, halutaan selvittää se, onko puitesopimuksen 4 lauseketta, luettuna yhdessä puitesopimuksen 5 lausekkeen kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä oleville kansallisille säännöksille, joiden mukaan palvelusaikaa, joka on kertynyt julkishallinnon yksikön määräaikaiselle työntekijälle, ei oteta lainkaan huomioon työntekijän virkaikää määritettäessä silloin, kun hänet otetaan tämän saman julkishallinnon yksikön palvelukseen toistaiseksi voimassa olevaan vakinaiseen virkasuhteeseen hänen työsuhteensa vakinaistamiseen tähtäävässä erityismenettelyssä.

Puitesopimuksen 4 lausekkeen sovellettavuus

30 Italian hallitus esittää, ettei puitesopimuksen 4 lauseketta voida soveltaa pääasioihin. Sen mukaan mainitussa sopimusmääräyksessä nimittäin kielletään erilainen kohtelu toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa olevien ja epävarmoissa työsuhteissa työskentelevien välillä ainoastaan jälkimmäisten määräaikaisen työsuhteen ajan. Käsiteltävissä tapauksissa ei kuitenkaan ole tullut esiin kysymyksiä, jotka kohdistuisivat näiden työntekijäryhmien vertailuun, koska aikaisempi määräaikainen työsopimus

on katsottu pääasiassa kyseessä olevassa lainsäädännössä perusteeksi, joka oikeuttaa pääsyyn toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen siitä pääsäännöstä poiketen, jonka mukaan pääsy julkishallinnon vakinaiseen henkilöstöön edellyttää avoimen kilpailun läpäisemistä. Mainittu määräaikainen työ sopimus on siis vain edellytys pääsyyllä siihen erityismenettelyyn, joka tähtää itsenäisenä pidettävään palvelukseen ottamiseen toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen, joka on täysin erillinen edeltävästä palvelussuhteesta. Vakinaistamismenettely ei siis Italian hallituksen mukaan johda niiden määräaikaisten työ sopimusten muuttamiseen yhdeksi toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi, jotka on tehty puitesopimuksen 5 lausekkeen vastaisesti tätä työsuhdemuotoa väärinkäyttäen, vaan uuden työsuhteen perustamiseen ja näin myös velvollisuuteen suorittaa koeaika. Vastaavasti vakinaistamisella saatetaan määräaikainen työsuhde päätökseen, mikä tuo mukanaan velvollisuuden saattaa päätökseen muut vielä vireillä olevat kysymykset, kuten maksaa työsuhteen päättymiseen perustuvat suoritukset ja korvaus pitämättä jääneistä lomapäivistä.

- 31 Italian hallitus yhtyy lausumissaan suurelta osin näkökohtiin, jotka Consiglio di Stato on tuonut esiin ennakkoratkaisupyynnöissään sekä 23.2.2011 antamassaan tuomiossa nro 1138 ja esittää pääasiallisesti, että puitesopimuksen 4 lauseketta ei voida soveltaa käsiteltävässä asiassa kyseessä oleviin tapauksiin, koska se erilainen kohtelu, johon pääasioiden valittajat, joita sitoo AGCM:ään 17.5.2007 alkaen toistaiseksi voimassa oleva työ sopimus, ovat vedonneet, kohdistuu toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa oleviin muihin työntekijöihin.
- 32 Tässä yhteydessä on muistettava, että puitesopimuksen 2 lausekkeen 1 kohdan mukaan kyseistä sopimusta sovelletaan määräaikaisiin työntekijöihin, joilla on työ sopimus tai työsuhde, sellaisena kuin se on määritelty jäsenvaltion lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai käytännössä (asia C-177/10, Rosado Santana, tuomio 8.9.2011, Kok., s. I-7907, 39 kohta).
- 33 Oikeuskäytännössä on jo todettu, että direktiiviä 1999/70 ja puitesopimusta sovelletaan kaikkiin työntekijöihin, jotka toteuttavat suorituksia, joista maksetaan palkkaa näiden työntekijöiden ja heidän työnantajansa välisen määräaikaisen työsuhteen perusteella (asia C-307/05, Del Cerro Alonso, tuomio 13.9.2007, Kok., s. I-7109, 28 kohta ja em. asia Rosado Santana, tuomion 40 kohta).
- 34 Pelkästään se, että pääasian valittajat ovat päässeet toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen, ei estä heitä vetoamasta tietyissä olosuhteissa puitesopimuksen 4 lausekkeessa olevaan syrjäntäkiellon periaatteeseen (ks. em. asia Rosado Santana, tuomion 41 kohta ja vastaavasti asia C-251/11, Huet, tuomio 8.3.2012, 37 kohta).
- 35 Pääasiassa on nimittäin kyse siitä, että valittajat pyrkivät toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa olevina työntekijöinä ensisijaisesti kyseenalaistamaan erilaisen kohtelun siinä, kuinka palvelusaika ja ammatillinen kokemus otetaan huomioon palvelukseenottomenettelyssä, jonka päätteeksi heistä on tullut vakinaisia virkamiehiä. Toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa kertynyt palvelusaika otetaan huomioon virkaikää määritettäessä ja sen perusteella palkkatasoa vahvistettaessa, kun taas määräaikaisessa työsuhteessa kertynyt palvelusaika jätetään valittajien mukaan huomiotta niihin kuuluneita tehtäviä ja niiden erityispiirteitä tutkimatta. Koska puitesopimuksen 4 lausekkeen vastainen syrjäntä, jota pääasian valittajat väittävät kärsineensä, koskee määräaikaisessa työsuhteessa kertynyttä palvelusaikaa, asiassa ei ole merkitystä sillä, että he ovat tällä välin päässeet toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen (ks. vastaavasti em. asia Rosado Santana, tuomion 42 kohta).
- 36 Lisäksi on huomattava, että puitesopimuksen 4 lausekkeen 4 kohdassa määrätään, että erityisiin työehtoihin liittyvien palvelusaikaa koskevien vaatimusten on oltava määräaikaisille samat kuin vakinaisille työntekijöille, ellei eripituisen palvelusajan vaatimiselle ole asiallisia syitä. Määräyksen sanamuodosta tai asiayhteydestä, johon se kuuluu, ei ilmene, että sitä lakattaisiin soveltamasta sitten, kun kyseisestä työntekijästä tulee vakinainen työntekijä. Direktiivin 1999/70 ja puitesopimuksen, joilla pyritään sekä kieltämään syrjäntä että estämään peräkkäisten määräaikaisten työ sopimusten käyttämisestä aiheutuvia väärinkäytöksiä, tavoitteet puhuvat päinvastaisen tulkinnan puolesta (em. asia Rosado Santana, tuomion 43 kohta).

- 37 Jos puitesopimuksen soveltaminen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisiin tilanteisiin pidettäisiin heti alkuun mahdottomana, rajoitettaisiin sen 4 lausekkeessa mainitun tavoitteen vastaisesti kyseessä oleville työntekijöille syrjintää vastaan annettavan suojan alaa, mikä johtaisi lausekkeen perusteettoman rajoittavaan ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön vastaiseen tulkintaan (em. asia Rosado Santana, tuomion 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 38 Edellä esitetyillä perusteilla on todettava, ettei puitesopimuksen 4 lausekkeen soveltamiselle ole pääasiassa estettä vastoin Italian hallituksen puoltamaa tulkintaa.

Puitesopimuksen 4 lausekkeen tulkinta

- 39 On muistettava, että puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdan mukaan määräaikaisia työntekijöitä ei saa työehtojen osalta kohdella epäedullisemmin kuin vastaavia vakinaisia työntekijöitä pelkästään siitä syystä, että he työskentelevät määräaikaisesti, ellei erilaiseen kohteluun ole puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettuja asiallisia syitä. Saman lausekkeen 4 kohdassa määrätään samanlaisesta kiellosta erityisiin työehtoihin liittyvien palvelusaikaa koskevien vaatimusten osalta (em. asia Rosado Santana, tuomion 64 kohta).
- 40 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan syrjintäkiellon periaate edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tilanteita ei kohdella eri tavalla ja että erilaisia tilanteita ei kohdella samalla tavalla, ellei tällaista eroa voida objektiivisesti perustella (em. asia Rosado Santana, tuomion 65 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 41 Ensin on siis tutkittava, ovatko kyseessä olevat tilanteet toisiinsa rinnastettavissa, ja tämän jälkeen on tutkittava mahdollisen asiallisen oikeutuksen olemassaoloa.

Kyseessä olevien tilanteiden vertailukelpoisuus

- 42 Jotta voitaisiin arvioida, tekevätkö kyseessä olevat henkilöt puitesopimuksessa tarkoitettulla tavalla samaa tai samanlaista työtä, on puitesopimuksen 3 lausekkeen 2 kohdan ja 4 lausekkeen 1 kohdan mukaisesti selvitettävä, voidaanko näiden henkilöiden tilanteita pitää toisiinsa rinnastettavina, kun otetaan huomioon kaikki tekijät, kuten työn luonne, koulutusta koskevat edellytykset ja työehdot (asia C-273/10, Montoya Medina, määräys 18.3.2011, 37 kohta; em. asia Rosado Santana, tuomion 66 kohta ja asia C-556/11, Lorenzo Martínez, määräys 9.2.2012, 43 kohta).
- 43 Lähtökohtaisesti kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on selvittää, oliko pääasian valittajien tilanne tehtävissä, joita he hoitivat määräaikaisen työsopimuksen nojalla AGCM:n palveluksessa, rinnastettavissa sellaisten vakinaisten virkamiesten tilanteeseen, jotka tämä sama viranomaisena oli ottanut palvelukseensa toistaiseksi (ks. em. asia Rosado Santana, tuomion 67 kohta ja em. asia Lorenzo Martínez, määräyksen 44 kohta).
- 44 Pääasian valittajien hoitamien tehtävien luonne vuosina, jolloin he työskentelivät AGCM:n palveluksessa määräaikaisten työsopimusten nojalla, ja heille tässä ominaisuudessa kertyneen kokemuksen laatu eivät ole ainoastaan tekijöitä, joilla voidaan asiallisesti oikeuttaa erilainen kohtelu vakinaisiin virkamiehiin nähden. Ne kuuluvat lisäksi arviointiperusteisiin, joiden avulla voidaan varmistua siitä, onko asianomaisten henkilöiden tilanne rinnastettavissa viimeksi mainittujen virkamiesten tilanteeseen (ks. vastaavasti em. asia Rosado Santana, tuomion 69 kohta).
- 45 Käsiteltävässä asiassa voidaan todeta, että pääasian valittajat, joiden hyväksi on sovellettu vakinaistamismenettelyä, eivät ole läpäisseet avointa kilpailua julkishallinnon virkaan, toisin kuin vakinaiset virkamiehet. Tämä ei kuitenkaan, niin kuin komissio on perustellusti todennut, merkitse sitä, että he ovat eri tilanteessa, koska vakinaistamisen edellytyksillä, jotka kansallinen lainsäätäjä on vahvistanut pääasiassa kyseessä olevassa lainsäädännössä ja jotka koskevat sekä määräaikaisen

työsuhteen kestoja että vaatimusta siitä, että henkilö on otettu palvelukseen kilpailun muodossa järjestetyssä valintamenettelyssä tai muussa laissa säädettyssä menettelyssä, pyritään nimenomaisesti vain niiden määräaikaisten työntekijöiden työsuhteiden vakinaistamiseen, joiden tilanne voidaan rinnastaa vakinaisiin virkamiehiin.

- 46 Niiden tehtävien osalta, joiden hoitamisesta pääasiassa on kysymys, todettakoon, että unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta aineistosta ei käy selvästi ilmi, mitä tehtäviä pääasian valittajat suorittivat niinä vuosina, joiden ajan he työskentelivät määräaikaisissa työsuhteissa AGCM:n palveluksessa, eikä siitä käy ilmi sitä, mikä oli näiden tehtävien suhde niihin, jotka osoitettiin valittajille vakinaisina virkamiehinä.
- 47 Unionin tuomioistuimelle esittämissään kirjallisissa huomautuksissa pääasian valittajat tuovat kuitenkin komission tavoin esiin sen, että tehtävät, joita he hoitivat vakinaisina virkamiehinä vakinaistamisenmenettelyn päättymisen jälkeen, ovat samoja kuin ne, joita he hoitivat aiemmin määräaikaisten työsuhteidensa nojalla. Myös siitä selvyydestä, jonka Italian hallitus on antanut siitä, joiden vuoksi pääasiassa kyseessä oleva lainsäädäntö on annettu, käy ilmi, että lainsäädännön tarkoituksena on ollut turvaamalla aiemmin määräaikaisesti AGCM:n palveluksessa olleiden työntekijöiden ottaminen toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen, tunnustaa sen kokemuksen merkityksen, jonka nämä ovat hankkineet AGCM:ssä. Tätä koskevien tarpeellisten selvitysten toteuttaminen kuuluu kuitenkin ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle.
- 48 Siinä tapauksessa, etteivät tehtävät, joita pääasian valittajat ovat hoitaneet AGCM:ssä määräaikaisten työsuhteidensa nojalla, vastaisi tehtäviä, joita johonkin kyseisen viranomaisen merkitykselliseen palkkaluokkaan kuuluva vakainainen virkamies hoitaa, erilainen kohtelu, jonka on väitetty johtuvan siitä, millä tavoin palvelusaika on otettu huomioon, kun pääasian valittajat on otettu palvelukseen vakinaisiin virkasuhteisiin, ei olisi puitesopimuksen 4 lausekkeen vastaista, koska erilainen kohtelu koskisi erilaisia tilanteita (ks. analogisesti em. asia Rosado Santana, tuomion 68 kohta).
- 49 Sitä vastoin siinä tapauksessa, että pääasian valittajien AGCM:ssä määräaikaisten työsuhteidensa nojalla hoitamat tehtävät vastaisivat johonkin tämän viranomaisen merkitykselliseen palkkaluokkaan kuuluvan vakainaisen virkamiehen hoitamia tehtäviä, olisi varmistettava, onko olemassa asiallista syytä, joka on oikeuttanut sivuuttamaan määräaikaisten työsuhteidensa nojalla kertyneen palvelusajan silloin, kun pääasian valittajat on otettu palvelukseen vakinaiseen virkasuhteeseen ja liitetty näin vakinaiseen henkilöstöön (ks. vastaavasti em. asia Rosado Santana, tuomion 71 kohta).

Asiallisen oikeutuksen olemassaolo

- 50 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 ja/tai 4 kohdassa tarkoitettu asiallisten syiden käsite on ymmärrettävä siten, ettei siinä sallita, että määräaikaisten ja vakainasten työntekijöiden erilaista kohtelua perustellaan sillä seikalla, että erilaisesta kohtelusta säädetään lain tai työehtosopimuksen kaltaisissa yleisissä ja abstrakteissa kansallisissa oikeussäännöissä (em. asia Del Cerro Alonso, tuomion 57 kohta; yhdistetyt asiat C-444/09 ja C-456/09, Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, tuomio 22.12.2010, Kok., s. I-14031, 54 kohta; em. asia Montoya Medina, määräyksen 40 kohta; em. asia Rosado Santana, tuomion 72 kohta ja em. asia Lorenzo Martínez, määräyksen 47 kohta).
- 51 Mainittu käsite edellyttää, että kyseessä olevaa erilaista kohtelua voidaan perustella sillä, että on olemassa kyseessä olevalle työehdolle ominaisia täsmällisiä ja konkreettisia seikkoja siinä erityisessä asiayhteydessä, johon työehto kuuluu, ja näin on oltava objektiivisten ja avointen arviointiperusteiden perusteella, jotta voidaan varmistaa, että kyseinen erilainen kohtelu vastaa todellista tarvetta, että sillä voidaan saavuttaa asetettu tavoite ja että se on tätä varten tarpeellinen. Tällaiset seikat voivat olla muun muassa seurausta niiden työtehtävien erityisluonteesta, joiden hoitamiseksi kyseiset määräaikaiset sopimukset on tehty, sekä näille tehtäville luontaisista ominaispiirteistä tai mahdollisesti

jäsenvaltion toiminnasta, kun se pyrkii perusteltuun sosiaalipoliittiseen päämäärään (ks. em. asia Del Cerro Alonso, tuomion 53 ja 58 kohta; em. yhdistetyt asiat Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, tuomion 55 kohta; em. asia Montoya Medina, määräyksen 41 kohta; em. asia Rosado Santana, tuomion 73 kohta ja em. asia Lorenzo Martínez, määräyksen 48 kohta).

- 52 Pelkästään julkishallinnon henkilöstön palvelussuhteen tilapäisyyteen vetoaminen ei ole näiden vaatimusten mukaista, eikä sitä näin ollen voida pitää puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 ja/tai 4 kohdassa tarkoitettuna asiallisena syynä. Jos myönnettäisiin, että pelkästään palvelussuhteen tilapäisyys riittäisi perusteeksi määräaikaisten ja vakinaisten työntekijöiden erilaiselle kohtelulle, näin tehtäisiin direktiivin 1999/70 ja puitesopimuksen tavoitteet sisällöllisesti tyhjiksi ja pidettäisiin loputtomasti yllä määräaikaisille työntekijöille epäedullista tilannetta (em. yhdistetyt asiat Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, tuomion 56 ja 57 kohta; em. asia Montoya Medina, määräyksen 42 ja 43 kohta; em. asia Rosado Santana, tuomion 74 kohta ja em. asia Lorenzo Martínez, määräyksen 49 ja 50 kohta).
- 53 Oikeuttaakseen erilaisen kohtelun, jonka on pääasioissa väitetty tapahtuneen, Italian hallitus tuo esiin useita objektiivisia eroja, joita vakinaisten virkamiesten ja jälkepäin vakinaiseen virkasuhteeseen otettujen määräaikaisten työntekijöiden välillä on.
- 54 Se painottaa ensimmäisenä näistä sitä, että niin kutsutun vakinaistamissääntelyn nojalla tapahtuva palvelukseen ottaminen suoritetaan menettelyssä, jolla ei ole kilpailumenettelyn ominaispiirteitä ja jota ei näin ollen poikkeuksena tavanomaiseen palvelukseen ottamiseen voida pitää päteväenä syynä korkeammalle palkalle kuin sen palkkaluokan lähtötaso, jota sovelletaan vakinaisiin virkamiehiin.
- 55 Italian hallitus esittää tämän jälkeen, että kyseinen sääntely, jossa määräaikaisten työsopimusten nojalla kertynyt palvelusaika katsotaan edellytykseksi vakinaistamismenettelyn soveltamiselle eikä seikaksi, joka voidaan ottaa huomioon uudessa toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa, löytää oikeutuksensa tarpeesta välttää käänteinen syrjintä vakinaiseen henkilöstöön jo kuuluvien vakinaisten virkamiesten vahingoksi. Jos vakinaistetut työntekijät voisivat säilyttää mainitun virkaiän, heidän ottamisensa vakinaiseen henkilöstöön tapahtuisi avoimella kilpailulla toistaiseksi palvelukseen otettujen jo vakinaisten mutta virkaiältään nuorempien työntekijöiden haitaksi. Viimeksi mainitut sijoittuisivat näin vakinaisessa henkilöstössä alemmalle tasolle kuin ne, joihin vakinaistamismenettelyä on sovellettu.
- 56 Se korostaa lopuksi sitä, että aiempien määräaikaisten työsopimusten nojalla kertyneen palvelusajan huomioon ottaminen olisi vastoin Italian tasavallan perustuslain 3 §:ää, kun sitä luetaan niin, ettei ansiokkaammaksi katsottua voida kohdella epäedullisemmin, ja perustuslain 97 §:ää, jossa säädetään, että avoin kilpailu puolueettomana menetelmänä valita teknisesti ja neutraalisti ansioidensa perusteella pätevimät henkilöt on yleinen julkishallinnossa noudatettava palvelukseen ottamisen muoto, jolla pyritään vastaamaan hallintotoiminnan puolueettomuuden ja tehokkuuden vaatimuksiin.
- 57 Tässä yhteydessä on muistettava, että kun otetaan huomioon jäsenvaltioilla oman julkishallintonsa järjestämisessä oleva harkintavalta, ne voivat lähtökohtaisesti direktiiviä 1999/70 ja puitesopimusta rikkomatta säätää vakinaisiin virkoihin pääsemisen edellytyksistä ja tällaisten virkamiesten palvelukseen ottamisen ehdoista muun muassa silloin, kun he ovat olleet aiemmin tämän julkishallinnon palveluksessa määräaikaisten työsopimusten nojalla. (ks. vastaavasti em. asia Rosado Santana, tuomion 76 kohta).
- 58 Kuten komissio on istunnossa korostanut, määräaikaisten työntekijöiden ammatillista kokemusta, jota osoittaa julkishallinnossa määräaikaisten työsopimusten nojalla kertynyt palvelusaika, voidaan käyttää, niin kuin on säädetty pääasioissa kyseessä olevassa lainsäädännössä, jossa vakinaistamismenettelyn soveltamisen edellytykseksi on asetettu muun muassa kolmen vuoden mittaisen palvelusajan kertyminen määräaikaisen työsopimuksen nojalla, valintaperusteena virkamiesten palvelukseenottomenettelyssä.

- 59 Tästä harkintavallasta huolimatta jäsenvaltioiden määrittämiä harkintaperusteita on sovellettava avoimesti ja soveltamista on voitava valvoa, jotta estetään määräaikaisten työntekijöiden epäsuotuisa kohtelu käyttämällä perusteena pelkästään työsopimuksen tai työsuhteen kestoa osoituksena heidän palvelusajastaan ja ammatillisesta kokemuksestaan (em. asia Rosado Santana, tuomion 77 kohta).
- 60 Tässä yhteydessä on myönnettävä, että tietyt erot, joihin Italian hallitus on vedonnut ja jotka koskevat määräaikaisten työntekijöiden palvelukseen ottamista pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa vakinaistamismenettelyssä suhteessa avoimella kilpailulla palvelukseen otettuihin vakinaisiin virkamiehiin, pätevyysvaatimuksia ja niiden tehtävien luonnetta, joista heidän on vastattava, voisivat lähtökohtaisesti oikeuttaa erilaisen kohtelun heidän palvelukseen ottamisensa ehdoissa (ks. vastaavasti em. asia Rosado Santana, tuomion 78 kohta).
- 61 Kun tällainen erilainen kohtelu valintamenettelyssä johtuu tarpeesta ottaa huomioon sitä työtehtävää, joka tällä menettelyllä on tarkoitus täyttää, koskevat objektiiviset vaatimukset, jotka eivät liity määräaikaisen virkamiehen ja hänen työnantajansa välisen palvelussuhteen määräaikaisuuteen, mainittu erilainen kohtelu voi olla oikeutettua puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 ja/tai 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla (ks. vastaavasti em. asia Rosado Santana, tuomion 79 kohta).
- 62 Siitä tavoitteesta, jonka mukaan on ehkäistävä käänteinen syrjintä niiden vakinaisten virkamiesten vahingoksi, jotka on otettu palvelukseen avoimen kilpailun läpäisemisen perusteella, on huomattava, että vaikka tällainen tavoite voi olla puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 ja/tai 4 kohdassa tarkoitettu ”asiallinen syy”, se ei kuitenkaan missään tapauksessa voi oikeuttaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaista suhteetonta lainsäädäntöä, joka estää otettaessa työntekijöitä palvelukseen toistaiseksi ja heille siinä yhteydessä virkaikää ja sen perusteella palkkauksen suuruutta vahvistettaessa täysin ja kaikissa olosuhteissa sen palvelusajan huomioon ottamisen, joka työntekijöille on kertynyt määräaikaisten työsopimusten nojalla. Tällainen täysi ja absoluuttinen huomiotta jättäminen perustuu olennaisesti yleiseen oletukseen siitä, että tiettyjen julkisen sektorin toimihenkilöiden työsuhteen vakinaisuus oikeuttaa sellaisenaan määräaikaisesti palvelukseen otettujen julkisen sektorin toimihenkilöiden erilaiseen kohteluun, ja tekee näin direktiivin 1999/70 ja puitesopimuksen tavoitteet sisällöllisesti tyhjiksi.
- 63 Mitä tulee siihen, että vakinaistamismenettely synnyttää kansallisen oikeuden mukaan uuden työsuhteen – seikka, johon Italian hallitus on istunnossa toistamiseen viitannut –, on muistettava, ettei puitesopimuksessa tosiaan ole määrätty siitä, missä olosuhteissa toistaiseksi voimassa olevia työsopimuksia voidaan käyttää, eikä sen tarkoituksena ole kaikkien määräaikaisia työsopimuksia koskevien kansallisten oikeussääntöjen lähentäminen. Puitesopimuksella pyritään nimittäin vahvistamalla yleiset periaatteet ja vähimmäisvaatimukset ainoastaan luomaan yleiset puitteet sen varmistamiseksi, että määräaikaisessa työsuhteessa olevia työntekijöitä kohdellaan samalla tavalla suojelemalla heitä syrjintää vastaan, ja ehkäisemään sellaiset väärinkäytökset, jotka johtuvat perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden käytöstä (ks. em. asia Huet, tuomion 40 ja 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 64 Jäsenvaltioille myönnetty harkintavalta määrätä työsopimuksia koskevien kansallisten säännöstensä sisällöstä ei kuitenkaan anna niille mahdollisuutta siihen, että ne menisivät tässä niin pitkälle, että puitesopimuksen tavoite tai tehokas vaikutus vaarantuisi (ks. vastaavasti em. asia Huet, tuomion 43 kohta).
- 65 Puitesopimuksen 4 lausekkeessa olevasta syrjintäkiellon periaatteesta tulisi täysin sisällötön, jos se, että työsuhte katsotaan kansallisen oikeuden mukaan uudeksi, voisi yksinään olla lausekkeessa tarkoitettu asiallinen syy, jolla se erilainen kohtelu, jonka on pääasiassa väitetty kohdistuvan siihen, millä tavoin julkishallinnon yksikkö ottaessaan määräaikaisia työntekijöitä palvelukseensa toistaiseksi, ottaa huomioon palvelusajan, joka näille työntekijöille on kertynyt kyseisen yksikön palveluksessa määräaikaisten työsopimustensa nojalla, voitaisiin perustella.

- 66 Huomiota on sitä vastoin erityisesti kiinnitettävä siihen, millaisia pääasian valittajien hoitamat tehtävät ovat ominaisuuksiltaan.
- 67 Tässä yhteydessä on myönnettävä, että jos osoitetaan, kuten pääasian valittajat ovat tässä oikeudenkäynnissä väittäneet ja niin kuin tämän tuomion 47 kohdasta käy ilmi, että tehtävät, joita he hoitavat vakinaisina virkamiehinä, ovat samoja kuin ne, joita he hoitivat aiemmin määräaikaisten työsopimustensa nojalla, ja jos, niin kuin Italian hallitus on kirjallisissa huomautuksissaan esittänyt, kansallisen lainsäädännön tarkoituksena on tunnustaa sen kokemuksen merkitys, jonka väliaikaiset virkamiehet ovat hankkineet AGCM:n palveluksessa, voisivat nämä seikat antaa aiheen ajatella, että se, ettei määräaikaisten työntekijöiden palvelusaikaa oteta huomioon, perustuu todellisuudessa ainoastaan heidän työsopimustensa pituuteen ja ettei pääasioissa kyseessä olevaa erilaista kohtelua näin ollen voida perustella vakinaistamismenettelyyn otettuja palvelussuhteita koskevilla objektiivisilla vaatimuksilla, joita voitaisiin pitää puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 ja/tai 4 kohdassa tarkoitettuina ”asiallisina syinä”.
- 68 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on pääasioissa kuitenkin sekä varmistua siitä, oliko pääasioiden valittajien tilanne heille määräaikaisten työsopimustensa nojalla kertyneen palvelusajan osalta rinnastettavissa jonkun sellaisen AGCM:n toisen työntekijän tilanteeseen, joka on suorittanut vastaavan palvelusajan vakinaisena virkamiehenä vakinaisen henkilöstön asiaankuuluvassa palkkaluokassa, että arvioida edellä 50–52 kohdassa mainitun oikeuskäytännön perusteella, ovatko tietyt AGCM:n kyseisessä tuomioistuimessa esittämät argumentit puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 ja/tai 4 kohdassa tarkoitettuja asiallisia syitä (em. asia Rosado Santana, tuomion 83 kohta).
- 69 Koska puitesopimuksen 5 lausekkeella ei ole tässä merkitystä ja koska ennakkoratkaisupyynnöissä ei ole lainkaan tarkempia konkreettisia tietoja siitä, että perättäisiä määräaikaista työsopimuksia on saatettu käyttää väärin, tämän lausekkeen tulkinnasta ei ole syytä lausua, niin kuin pääasian valittajat ovat huomautuksissaan esittäneet.
- 70 Lopuksi on vielä todettava, että puitesopimuksen 4 lauseke on sillä tavoin ehdoton ja riittävän täsmällinen, että yksityiset ovat voineet vedota siihen valtiota vastaan kansallisessa tuomioistuimessa siitä päivästä alkaen, jolloin jäsenvaltioille asetettu määräaika direktiivin 1999/70 saattamiseksi osaksi kansallista oikeutta päättyi (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, tuomion 78–83, 97 ja 98 kohta; em. asia Montoya Medina, määräyksen 46 kohta ja em. asia Rosado Santana, tuomion 56 kohta).
- 71 Esitettyyn kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 1999/70 liitteenä olevan puitesopimuksen 4 lauseketta on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisille kansallisille säännöksille, joiden mukaan palvelusaikaa, joka on kertynyt julkishallinnon määräaikaistalle työntekijälle, ei oteta lainkaan huomioon työntekijän virkaikää määritettäessä silloin, kun hänet otetaan tämän saman julkishallinnon palvelukseen toistaiseksi voimassa olevaan vakinaiseen virkasuhteeseen hänen työsuhteensa vakinaistamiseen tähtäävässä erityismenettelyssä, ellei palvelusajan sivuuttamista voida perustella mainitun lausekkeen 1 ja/tai 4 kohdassa tarkoitetuilla ”asiallisilla syillä”. Ainoastaan se, että määräaikainen työntekijä on suorittanut tällaisen palvelusajan määräaikaisen työsopimuksen tai työsuhteen nojalla, ei ole tällainen asiallinen syy.

Oikeudenkäyntikulut

- 72 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY liitteenä olevan 18.3.1999 tehdyn puitesopimuksen 4 lauseketta on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisille kansallisille säännöksille, joiden mukaan palvelusaikaa, joka on kertynyt julkishallinnon määräaikaiselle työntekijälle, ei oteta lainkaan huomioon työntekijän virkaikää määritettäessä silloin, kun hänet otetaan tämän saman julkishallinnon palvelukseen toistaiseksi voimassa olevaan vakinaiseen virkasuhteeseen hänen työsuhteensa vakinaistamiseen tähtäävässä erityismenettelyssä, ellei palvelusajan sivuuttamista voida perustella mainitun lausekkeen 1 ja/tai 4 kohdassa tarkoitetuilla ”asiallisilla syillä”. Ainoastaan se, että määräaikainen työntekijä on suorittanut tällaisen palvelusajan määräaikaisen työsopimuksen tai työsuhteen nojalla, ei ole tällainen asiallinen syy.

Allekirjoitukset